

II.MAHMUT'TAN GÜNÜMÜZE...

„BATILILAŞMA“ ADI ALTINDA BİR OSMANLI DEVLET PROJESİ OLARAK DOĞAN YENİ TİPTEN DEVŞİRME SİSTEMİ VE SONUÇLARI!...

Münir Aktolga
Ağustos 2016
(ilk yayınlanma tarihi 2010)

- “DEVŞİRME SİSTEMİ” NEDİR..
- OSMANLI'NIN “BATICILIĞI” NEDEN YENİ TİPTEN BİR DEVŞİRME SİSTEMİDİR..
- KÜLTÜR NEDİR..
- DEVŞİRME SİSTEMİNİN MEKANİZMASI BİR TOPLUM MÜHENDİSLİĞİ HARİKASIDIR..
- GELELİM OSMANLININ YENİ TİPTEN DEVŞİRMECİLİĞİNE..
- CUMHURİYET NEDEN KENDİNİ ÜRETEBİLDİ..
- CUMHURİYET VE SİVİL TOPLUMUN OLUŞUMU-TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN GELİŞİMİ..
- BÜTÜN BUNLAR SİZE HAYAL GİBİ Mİ GELİYOR..
- DEVŞİRME SİSTEMİ VE POZİTİVİZM..
- PEKİ O ZAMAN NE YAPMALI..

Bu çalışma 2010 da <http://aktolga.de/> yayınlandı. Şimdi, Askeri Okulların lağvedilmesi, ordunun bütünüyle halkın oylarıyla seçilen sivil otoriteye bağlanarak yeniden inşası kararlarından sonra (sadece bu da değil, bütün devlet kademelerinde yeni tipten devşirme sisteminin fiilen sona erdirilmesinden sonra) onu tekrar yayınlıyorum... Bugün olup bitenlerin tarihsel köklerini daha iyi kavramak istiyorsanız mutlaka okuyun...

Yeniçerileri bir gecede kılıçtan geçirerek yok eden (<http://www.aktolga.de/m41.pdf>) II.Mahmut'un temellerini attığı yeni tipten Devşirme Sistemiyle iki yüz yıldır ayakta kalmaya çalışıyor Türkiye... Nasıl ki daha önce Osmanlı Devleti Yeniçeri ve Devşirme sistemi sayesinde ayakta kalabildiyse, bu süreç, fetihçilik dönemi sona eripte artık ailelerinden zorla koparılan gayrimüslim çocuklarından oluşan Devşirme Sistemi işleyemez hale gelince II.Mahmut'tan itibaren Anadolu'dan devşirilen Müslüman çocuklarından oluşan yeni tipten devşirme sistemi sayesinde ayakta kalabildi. Genel olarak jöntürkler deniyordu onlara, sonra İttihatçılar, Kemalistler oldular, “asker-sivil aydın zümre” oldular; şimdilerde bir de bakıyoruz ki aynı sistemin bir de Fethullahçı kolu varmış!...

Türkiye, Osmanlı'dan bu yana kendi tarihsel gelişme diyalektiğine uygun bir şekilde zamana yayılarak gelişen bir burjuva devrimi sürecini yaşıyor demiştik... Biz, bu Devrimin Birinci Aşaması artık bitti, sıra yeni Türkiye'yi inşa aşamasına geldi falan derken bir de baktık antika Devlet yapısının sistemin derinlerine kök salmış bir kolu daha varmış, şimdi o da temizleniyor...

Osmanlı artığı eski Devlet yapısının tamamıyla parçalanarak yeni Türkiye'nin yeni devletini inşa sürecinde Devrimin İkinci Aşamasına girmeye çalıştığımız şu günlerde ne olup bittiğini daha iyi kavrayabilmek için iki yüz yıl öncesinden başlayarak bugüne nasıl geldik onu bir kere daha hatırlamakta yarar olacağını düşünüyorum...

NASIL UYUTULDUK, YA DA YENİ NÖRONAL AĞLAR NASIL DÖŞENDİ!...

Şimdiye kadar bize hep, „ilerici Padişah“ II.Mahmut'un, 1826'da, “ilerici-devrimci” bir hamleyle Yeniçeriliği nasıl ortadan kaldırdığına dair hikâyeler anlatıldı! Osmanlı'nın bu „ileri görüşlü“ Sultan'ı, artık köhnemiş, çağ dışı haline gelmiş olan yeniçerilik sistemini bir gecede ortadan kaldırıyor, bütün bunların yerine yeni, „çağdaş-batılı-modern” bir ordu-bürokrasi ve Devlet yaratmak için kolları sıvıyordu!... II.Mahmut'la ve Tanzimat Fermanı'yla açılan bu yeni “batılılaşıma-modernleşme” süreci, daha sonra 1856'da İslahat Fermanı'nı, 1876'da Birinci

Meşrutiyet'i, 1908'de de "Jöntürk Devrimi"ni yaratmış, Kemalist "Cumhuriyet Devrimi"ne giden yolu açmıştı..Bu anlamda, Cumhuriyet-ve yeni Devlet, II.Mahmut'la birlikte başlayıp gelişen burjuva devrimi sürecinin zaferini temsil eden bir yeniden doğuştu!...

Hal böyle olunca tabi, bu yeni "Devlet kurucu Jakoben" burjuvalara-Kemalist ideolojiye karşı ortaya çıkan her türlü muhalefet de daha yolun başında bir "karşı devrim hareketi"-kıpırdanışı-başkaldırışı olarak damgalanmaktan kurtulamıyordu! 1920'lerin II.Grub'u bu mantıkla ezilmişti. 1925'de TCF bu mantıkla saf dışı bırakıldı. 1930'da Serbest Fırka deneyimi bu mantıkla ortadan kaldırıldı. Fakat, "halkın cahil" olmasından dolayı "karşı devrim" o kadar güçlü idi ki, gösterilen her türlü çabaya rağmen bunlar-"karşı devrimciler" 1950'de "Amerikan emperyalizminin de yardımıyla" iktidara geldiler!... Ama, II.Mahmut'ların-İttihatçılar'ın ve de Kemalizmin ilerici-devrimci ruhunu yok etmeye yetmedi güçleri!... 1960'da iktidarı ele alan "asker sivil aydın devrimciler" "karşı devrimi" geriletmeyi başardılar!...

Sonrası malum: Önce, "27 Mayıs'ın getirdiği demokratik özgürlükler ortamında" "cahil, gerici halka" karşı bir yedek güç olarak Kemalist kökenli-kendine özgü bir "sol hareket" geliştirdi ülkede... Açılan bu yolda, kendisine Bursa Nutkunu rehber edinen yeni tipten İttihatçı-"solcu" bir "gençlik hareketi" çıktı ortaya, sonra da yeni darbeler... Kısacası, bugünlere gelişimiz kolay olmadı...

Bugün Türkiye toplumu kendi tarihiyle bir hesaplaşma içinde. Tarihsel oluşum sürecinde kaybettiği-aslında zorla elinden alınan-kimliğini arıyor! Onun, bugünün içinden çıkıp geldiği dünü kavramaya çalışmasının nedeni bu. Bugün nerede durduğuna bakarak dünkü köklerini arıyor halkımız...

YALAN, YALAN HEPSİ YALANI!...

Evet, hepsi yalan, hepsi birer toplum mühendisliği harikası bunların! Ne II.Mahmut "gericiliğe karşı savaş açmış"-Osmanlı'da kapitalizmin gelişme yollarının açılması için düğmeye basmış bir "devrimcidir", ne de, İttihatçılardan Kemalizme uzanan yol "Jakoben bir burjuva devrimciliğinin" yoludur! Evet, II.Mahmut 1826' da "yeniçerileri ortadan kaldırmıştır", bu doğru; ama bunu yaparken onun amacı burjuva devriminin yolunu açmak falan değildir! O sadece, devletin yarattığı biyolojik robotların (devşirmelerin) belirli bir insanlaşma süreci sonucunda artık robot-insanlar olmaktan çıkarak Devletin varlığını tehdit eden bir "eşkiya örgütü" haline gelmesine tepki duyuyordu. Onun, eski tipten devşirmeciliğin ürünü olan yeniçeriliği ortadan kaldırmasının nedeni budur. Yeniçerilerin de içinden çıkıp geldiği "Devşirme Sistemi", on altıncı yy'dan beri artık fetihçilik dönemi sona erdiği için zaten fiilen ortadan kalkmış, eskinin yeniçerileri artık sıradan Osmanlı insanları haline dönüşmeye başlamışlardı. II.Mahmut, "batılılaşma" konseptiyle, Müslüman çocuklardan oluşan yeni tipten bir devşirme sistemi oluşturarak, "modern" devşirmeler yaratıp bunlarla Devleti ayakta tutmaya-onu "kurtarmaya" çalışıyordu! Olayın özü bundan ibarettir!..

"DEVŞİRME SİSTEMİ" NEDİR..

Önce şu "Devşirme Sistemi" nedir onu bir görelim:

Onyedinci yy'a kadar 300 sene boyunca, Osmanlı hükümeti Hristiyan teb'anın 10-15 yaş arası yetenekli çocuklarını ailelerinden alarak eğitiyor, her bir öğrencinin kapasitesine göre, onları en alt seviyeden en üst seviyeye kadar kamu hizmetine yerleştiriyordu. Buna, askere alma işi çeşitli vilayetler arasında sırayla gerçekleştirildiği için, 'rotasyon' anlamına gelen

“devşirme” adı veriliyordu. Ailelerinden koparılan çocuklar, önce, kırsal bölgede tarımsal faaliyette bulunan Müslüman ailelerin yanına verilirdi. Bundan amaç, burada kaldıkları süre içinde çocukların yerli kültürle temasa gelmelerini sağlamaktı. Bunu, onların zihinlerini yeni yaşam bilgileriyle-kültür- donatarak onları tıpkı bir robot gibi yeniden programlamak şeklinde de ifade edebiliriz.

Osmanlı'nın Devlet olmaya başladığı daha o ilk dönemden itibaren uygulamaya koyduğu bu sistemin başlıca iki nedeni vardır. Bunlardan birincisini ünlü tarihçi Toynbee'den dinleyelim:

“Bozkırda bir kır adamı olarak yaşamak, hayli beceri ister.. Bu, düşman bir tabii çevre ile sürekli harp halidir ve tıpkı düşman bir insanla savaşırken gereken alışkanlıkları ve halet-i ruhiyeyi ister. Göçerler için sosyal birlik ve dayanışma, varolmanın vazgeçilmez bir şartıdır ve bu şart, bozkırların yetersiz ve çabucak bitiveren otlarından kendi yiyeceklerini temin ettikleri sürece, toplumun geçimini sağlayan ehli hayvanları da içine almaktadır. **Lidere itaat, birbirine sadakat ve hayvanlarla ilgilenmek, çetin hayat şartlarının bir göçer topluluğundan istediği üç temel özelliktir.**

Hayvan yetiştirmek ve onlarla ilgilenmek, göçer mesleği olmakla birlikte, onların asıl becerisi, bazı hayvanları, topluluk ve sürülerine göz kulak olma konusunda kendilerine yardımcı-askeri deyimle astsubay- olarak yetiştirmekte ortaya çıkar. Bineklerinin (at veya deve) ve köpeklerinin eğitimi, işlerinin önemli bir parçasıdır.

Göçerler bozkırlardan yerleşik bölgelere atıldıkları zaman, ya almak, ya da ölmek zorundadırlar. Buraları aldıkları zaman ise, insanlara sürü muamelesi yaparlar ve aralarından seçtikleri bir azınlığı çoban köpekleri niyetine eğitirler. Sürüler, değerli canlı emtiadır. Emtia oldukları için esir sınıfına sokulurlar; değerli oldukları için de kendilerine bebek gibi dikkatle bakılır. Bu yüzden çoban, çoban köpeğinin yardımına muhtaçtır. Fakat çoban köpeği, eğitilmediği takdirde çobanın işine yaramayacaktır. Çoban köpeğinin yardımı o kadar önemlidir ki, onu en etkili bir seviyede kullanılabilir hale getirmek için hiçbir emek esirgenmez.

Osmanlı'nın insan “çoban köpekleri”, kamu hizmeti için eğitmek üzere devşirdikleri Hristiyan teb'anın çocuklarıydı. Eğitim çetin, yoğun rekabetçi ve seçici, daha ileri sınıflara hak kazanan çocuklar için ise kapsamlı idi. İleri sınıflardaki eğitim, Fars ve Arap edebiyatını da içine alıyordu.. Çocuklara Müslüman olmaları için baskı yapılmazdı; zaten buna lüzum da yoktu. Sonunda hepsi de Müslüman oluyordu. Aileleriyle irtibatları kesildikten sonra katıldıkları kamu kurumunun onlar üzerindeki etkisi karşı konulamaz seviyedeydi.

Devşirilen öğrencilerin en az zeki olanları saray bahçıvanı yahut denizci yapıyor, bunların bir üst zekâ seviyesindekiler yeniçeri (üniformalı ve tüfekli, seçkin bir piyade sınıfı), daha yüksek seviyedekiler tımarlı sipahi oluyor; en zeki olanlar ise İmparatorluğun idari kademelerinde görev almak üzere ayrılıyor ve sonunda vilayetlere vali yahut Padişahın Divanına üye, ya da Divan Başkanı, yani Sadrazam olabiliyorlardı.

Böylece devşirmeler, bahçıvanlıktan Sadrazamlığa kadar değişen çok farklı mesleklere sahip olabiliyorlardı. Aldıkları ödüller de rütbe, güç ve para olarak, buna paralel şekilde birbirinden çok farklıydı. **Başarının anahtarı yetenek ve gönüllülüktü; ailelerin sosyal durumu hiçbir anlam ifade etmiyordu. Onlar devşirilirken aileleriyle bütün bağları kesilmiş ve hepsine tek bir hukuki statü verilmişti. Sadrazamdan bahçıvana kadar hepsi Sultanın kuluydu ve tam bir teslimiyetle ona itaat etmeleri bekleniyordu. İhmal, tıpkı bir bahçıvan gibi, Sadrazamın da kellesine mal olabilirdi”¹.**

¹ Osmanlı İmparatorluğunun Dünya Tarihindeki Yeri, Arnold Toynbee. s.33 (Osmanlı ve Dünya, Kemal Karpad, Ufuk Kitap)

Burada söylenilmek istenilen şeyin özü şudur: İnsanların düşüncelerini-kafa yapılarını-bilinçlerini belirleyen onların dış dünyayla-çevreyle ilişkileridir-etkileşmeleridir-Bunun temeli ise üretim faaliyetidir. Çünkü, insan toplumsal bir varlıktır, yani, toplumsal olarak kendini üretirken varolur. Barbarlığın orta aşamasından sınıflı topluma geçen Osmanlı fetih yoluyla elde ettiği toprakları ve insanları yöneterek devlet haline gelme zorunluğuyla karşı karşıya geldiği zaman, o ana kadarki bilinci, bilgi temeli ne ise bunlardan yararlanarak yola devam edecektir. Önünde başka yol yoktur. **Asırlardır çobanlık yaparak varolan, kendini üreten bu insanlar için, o zaman, Devlet de daha büyük bir aşiretten başka birşey değildir! Devletin yönetimi altındaki teb'a bir tür "sürü" (reaya), Devletin "asıl kurucu sahipleri" olarak kendileri de "çobandılar".** Nasıl ki bir sürüyü yönetmek için çobanın bir çoban köpeğine ihtiyacı oluyorsa, Devletin de bu yeni tipte sürüyü yönetmek için insan çoban köpeklerine ihtiyacı olacaktı. Peki kim olacaktı bu çoban köpekleri? Nerden bulacaktı Devlet bu özel tipte köpekleri? İşte, Osmanlı Devşirme Sistemi bu soruya verilecek cevabın ürünü oldu. Aslında Osmanlıdan çok daha önceleri, ta İspartalılar'dan bu yana uygulanan bir sistemdi bu. Çocukları ailelerinden koparıp onları yeniden eğiterek bir tür robot askerler elde etmekte bu sistemin özü..

"Devşirme Sistemi"nin, bilinç altında yatan ikinci gerekçesi ise, Devletleşme süreciyle birlikte, Devlet kurucu aşiret toplumunun sınıflara ayrışması oldu. Aşiret şefinin etrafında toplanan ve artık Yönetici Devlet Sınıfı olarak şekillenmeye başlayan egemen unsurun, eşit koşullara sahip oldukları diğer aşiret üyelerini saf dışı bırakabilmek için onların dışında bir bürokrasiye ve kolluk kuvvetine ihtiyacı vardı².

OSMANLININ "BATICILIĞI" NEDEN YENİ TİPTEN BİR DEVŞİRME SİSTEMİDİR...

Devşirme sisteminin, özünde, bir kültürün-yaşam bilgileri sisteminin-yerine başka bir kültürü yerleştirerek, toplum mühendisliği yoluyla, istenilen tipte insanlar yetiştirmek anlamına geldiğini gördük. Bu mantığa göre insanı biyolojik bir robot olarak düşünürseniz, yapılan iş, onun kafasındaki "kültür" adı verilen programı-"bilgi temelini" çıkarmak, sonra da bunun yerine başka bir programı koymaktan ibarettir!... Olay budur! Bir bilgi işlem sistemi olan bu insan-robotun artık bundan sonra yapacağı iş, çevreden gelen bilgiyi sahipliği olduğu bu yeni bilgilere göre değerlendirerek istenilen çıktıları-düşünce ve davranışları üretmek olacaktır...

Madem ki, bu toplum mühendisliği harikasının özü beyindeki nöronal programları değiştirmeye-kültür değişimine-dayanıyor, o halde bizde önce kültür nedir onu bir görelim:

KÜLTÜR NEDİR?...

Doğduğunuz andan itibaren en yakın çevrenizden, annenizden, babanızdan hiç farkında olmadan öğrendiğiniz yaşam bilgilerini bir düşünün... Yediğiniz içtiğiniz şeylerden, bunları nasıl yeyip içtiğinize kadar... Günah diye domuz etini yemiyor musunuz... Çatal bıçak kullanarak mı yiyorsunuz yemekleri, yoksa elinizle mi... Bir sandalyeye oturarak masada mı yiyorsunuz, yoksa bağdaş kurarak yerde mi... Yemek yerken dışı kalaylanmış bakır kaplar mı kullanıyorsunuz, yoksa porselen tabaklarda mı yiyorsunuz. Buna benzer şeyleri şöyle bir düşünün... Örneğin, oturduğunuz evin nasıl bir ev olduğunu, evde kullandığınız mobilyayı, evinizi nasıl dayayıp döşediğinizi, odun sobasıyla mı ısındığınızı, yoksa ısınma işini kalöriferle mi yaptığınızı, dinlediğiniz müziği, üzerinize giydiğiniz elbiseleri düşünün... Bütün bunların hepsi, hiç farkında olmadan öğrenerek sahip olduğunuz yaşam bilgilerini oluştururlar... Daha sayısız örnekler verebiliriz bunlara..Örneğin, neden elbiseleriniz şu an üzerinizde olduğu gibidir de başka türlü değildir, yani neden Arap ülkelerinde olduğu gibi giyinmiyorsunuz da şu an giyindiğiniz gibi giyiniyorsunuz! Neden bazı kadınlar başörtüsü

² Bu konuyu "Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimleri'nin Esasları"nda bütün ayrıntılarıyla ele aldık isteyen bakabilir. www.aktolga.de 5.Çalışma..

takıyorlar da bazıları takmıyorlar... Neden bazı şeylerden hoşlanıyorsunuz da bazılarından hoşlan mıyorsunuz? Zevklerin ve renklerin tartışılmaz olduğu söylenir, neyin güzel, ya da çirkin olduğunu belirleyen nedir o zaman? Ya peki neden başka bir dil değil de şu an konuştuğunuz dil sizin ana dilinizdir; ana dilinizi nasıl öğrendiğinizi hiç düşündünüz mü, neden Hristiyan değil de Müslüman olduğunuzu düşündünüz mü?...

Bütün bunlara, yani farkında olmadan-bilinç dışı olarak sahip olduğumuz bu “yaşam bilgilerine” kültür diyoruz. Bizi toplumsal bir varlık haline getiren bu bilgileri, doğduğumuz andan itibaren, en yakın çevremizden başlayarak öğreniriz. Çünkü, bunlar içinde yaşadığımız toplumun bilinçdışı-duygusal- bilgi temelidir-toplumsal DNA'larıdır. Nasıl ki annemizden ve babamızdan gelen DNA'ların kaynaşmasıyla biyolojik varlığımıza ilişkin o ilk DNA bilgi temelimiz ortaya çıkıyorsa, içinde yaşadığımız toplumdan aldığımız bu kültürel miras da bireyler olarak bizim toplumsal varlığımızın-kimliğimizin oluşmasına neden olurlar. Bunun dışında, yaşam süreci içinde bizim yaptığımız, bize miras kalan bu bilgilere dayanarak hayatı yaşarken, kendi yaşam tecrübelerimizle üreteceğimiz yeni bilgileri de bunların üzerine ekleyerek bilgi dağarcığımızı genişletmek, ve ortaya çıkan sonuçları çocuklarımıza miras olarak bırakmak oluyor. **İşte, insanı kültürel kimliğiyle-yaşam bilgileriyle tarihsel-toplumsal bir ürün yapan süreç budur. Toplumsal evrim sürecinin mantığı da budur aslında. Bu anlamda her insan, kendi bireysel ve toplumsal tarihinin yaşanılan anın içindeki ürünü oluyor. Şu anın içinde varolan, bir yanıyla geçmişin içinden çıkıp gelen olurken, diğer yanıyla da, geleceği yaratmaya çalışan olarak ortaya çıkıyor...**

İnsanın sahip olduğu bilgi üretme yeteneğini ve bu yeteneğe bağlı olarak gelişen bilişsel kimliğini bir binanın üst katlarına benzetirsek, kültürel-duygusal kimlik-benlik de binanın temelini-ve birinci katını oluşturur.

Tek bir elementin (insanın) yapısı böyle olunca, bu türden elementlerin (insanların) oluşturduğu insan toplumu adını verdiğimiz sistemin yapısı da buna uygun oluyor tabi. Yani, insan toplumları da gene öyle iki katlı bir bina gibi oluşuyorlar...

DEVŞİRME SİSTEMİNİN MEKANİZMASI BİR TOPLUM MÜHENDİSLİĞİ HARİKASIDIR...

Sistemin ilk işleyiş biçimini-mekanizmasını- gördük. Burada işin özü Hristiyan çocuklarının ailelerinden-içinde yaşadıkları toplumdan- koparılmalarına dayanıyordu. Henüz daha binanın üst katının-yani bilişsel kimliğin-oluşmamış durumda olduğu genç insanları alıyorsunuz, tıpkı bir bitkiyi bir yerden söküp başka bir yere diker gibi, bunları başka bir kültür-yaşam bilgileri ortamına bırakıyorsunuz! Yani önce, binanın alt katını restore ediyorsunuz, onu yeni yaşam bilgileriyle takviye ediyorsunuz, sonra da bunun üzerine ikinci katı inşa ediyorsunuz. Öyle ki, o birinci kat, istese de istemese de, bundan sonra artık üzerine inşa edilen diğer katları taşımak zorunda kalacaktır...

Burada süreci etkileyen iki nokta var. Birincisi “zor” faktörü şüphesiz. Başka türlü bir çocuğu ailesinden koparamazsınız! Ama bu, işin daha çok başlangıç kısmına ilişkin. Yani olay sadece zora bağlı değil. Bir de işin motivasyon sistemini yeniden programlamaya yönelik yanı var³. Ailesinden koparılan o çocuk-ve tabi aile-daha işin başından itibaren şunu biliyorlar ki, başlarına konan aslında bir Devlet kuşudur!! Düşünsenize bir kere, eğer yetenekleri elverişli ise; önünde her türlü kapı açık olacaktır artık o çocuğun!... İlerde Sadrazam bile olabilirdi o!... Böyle bir şey, onlar için, sürünün basit bir ferdi olmaktan çoban köpeği olmaya terfi etmek gibi birşey oluyordu! Motivasyon sistemini yönlendirmek için müthiş bir yöntem doğrusu!... Eline bir çita veriliyor ve sana deniyor ki, al bu çitayı bununla eğit kendini, onu ne kadar yükseğe koyarak üzerinden atlayabilirsen hayat yollarında o kadar yükseklerle erişmiş olacaksın!...

³ Motivasyon Sistemi nedir, nasıl çalışır, bu konuda bak: <http://www.aktolga.de/t6.pdf>

Ama tabi bütün bu mekanizmanın işleyebilmesinin olmazsa olmaz bir koşulu vardı: Fetihçilik! Fetihçilik dönemi bitince sistem de bitti! Önce devşirme sistemi bitti, sonra da adım adım Yeniçerilik... İşte, II.Mahmut'un ortadan kaldırdığı yeniçerilik bu sürecin sonunda ortada kalan enkazdı aslında...

OSMANLININ YENİ TİPTEN DEVŞİRMECİLİĞİ BİR KÜLTÜR İHTİLALİYLE BİRLİKTE GERÇEKLEŞİR...

Osmanlı toplumu-ve onun devamı-kalıntısı olan Türkiye toplumu- II.Mahmutla birlikte başlayan ve günümüze kadar gelen süreç içinde devlet-asker gücüyle, “batılılaşma-modernleşme” adı altında kendi yaşam bilgilerini-kültürünü terkederek Batı kültürünü benimsemeye zorlanmış, bu yüzden de yaşadığı travmanın etkisi altında kişilik bunalımına düşmüş bir toplumdur⁴. Öyle ki, burjuva devrimi süreciyle içiçe geçen bu kültür ihtilali-kimlik sorunları ve kültürel çatışmalar bugün bile halâ zaman zaman toplumun iç dinamiklerini etkisiz hale getirmekte, toplumsal hayatı felç etmektedir.

Eskiden, reaya'yı-“sürüyü”- devşirdiği Hristiyan çocuklarından yarattığı bir bürokrasiyle-“çoban köpekleriyle”-yöneterek sistemi ayakta tutmaya çalışan Devlet, “batılılaşma” adı verilen bu yeni süreçle birlikte, devşirilen Müslüman çocuklarını kendisine göre eğiterek yeni tip bir bürokrasi sistemi yaratmaya çalışacaktır. Osmanlı'nın ve daha sonra da Cumhuriyet'in “modern eğitim sisteminin” tek amacı Devlete bu türden “eğitilmiş” kadrolar yetiştirmektir... Olay bundan ibarettir!...

Türkiye halkı okumayı sevmez derler! Doğrudur sevmez, bu yüzden de az kitap-gazete okur halkımız! Ama bunun nedeni, onun “cahil” olması ve cahil kalmak istemesi değildir, Devletin uyguladığı yeni tipten devşirme sistemini protesto yatar işin altında! Aynen daha önceki sistemde çocukları ellerinden alınan Hristiyan aileler gibi, bir yandan sevinir çocuğunu okula gönderdiği için, “okusun da Devlete kapılsın, kendini kurtarsın-adam olsun”- diye düşünür içinden, ama diğer yandan da, onun-yani çocuğunun-artık kendisine karşı yabancılaşacağını, kendinden koparılacağını bilerek üzülür buna (bu, en azından başlangıç dönemlerinde böyleydi)!...

İşte bu halk tam ikiyüz yıldır yaşıyor bu çelişkiyi...

PEKİ O ZAMAN CUMHURİYET NASIL KENDİNİ ÜRETEBİLDİ?...

Dikkat ederseniz burada, birincisinden-yani eski tip devşirme sisteminden- farklı olarak çok önemli bir nokta var altı çizilmesi gereken: Osmanlının, ve daha sonra da bir Osmanlı projesi olarak onun içinden çıkıp gelen Cumhuriyet'in içine girdiği yeni süreç-“batılılaşarak modernleşme” süreci-artık fetihçiliği değil, üretimi temel alan yeni bir kulvardı toplum için. İşte bu nedenledir ki, içine girilen bu yeni süreçte toplum kendi iç dinamikleriyle önüne konulan engelleri aşmayı başarmıştır.

Fetihçilik dönemi sona eripte hayatın gerçekleriyle karşılaşan Osmanlı tam bir mirasyedi gibi davranarak, kendi kendini yemekle yetinirken, artık ortada yenip yutulacak birşey kalmadığı için, yeni kurulan Cumhuriyet devleti “üretim” yöneldi. Yukardan aşağıya-devlet eliyle de olsa, tarihte ilk kez bir “Türk devleti” üretim faaliyetinin, üretmekle yaşamın, var olmanın zorunlu olduğunun bilincine varıyordu. Bu nokta çok önemlidir. Bununla da kalınmadı, tarım ve ticaret kredileri yoluyla, demiryollarının bakım ve onarımı yapılarak, pazarı canlandırıcı tedbirlerle “Çevre” de üretime teşvik edilmeye başlandı (dikkat edilsin, buradaki mantık gene o eski “çoban” mantığıdır: “sürü”den daha çok süt elde edebilme mantığıdır!)...

⁴ Osmanlı'nın “batılılaşarak modernleşme” sürecinin Rus ve Japon örnekleriyle hiçbir ilişkisi yoktur! Onlar, kendi kültürlerini-kimliklerini-inkâr etmeden Batı'nın olumlu yanlarını alarak modernleşme yoluna girmişlerdir..

Yeni parola şu idi: “Üretin, kazanın, zengin olun, buna kimsenin bir diyeceği yok; ama bir şartla, elde ettiğiniz bu güce dayanarak bunu Devlete karşı siyaset yapmanın bir vasıtası olarak kullanmayın”! Yani, Devletle vatandaşın arasına girip, “ikinci yapılar”⁵ olarak yeni bir siyaset odağı haline gelmeyin! “Siz Devlete ne kadar sadık kalırsanız, Devlet de sizi o kadar kollayacaktır”! Cumhuriyet Devletinin verdiği mesaj bu oluyordu!...

Dikkat ederseniz, buradaki devlet-sistem anlayışı aynen Osmanlı'nın Devlet⁶ anlayışıdır. Bundan hiç şüphe yok! Ama, yukarda da altını çizdiğimiz gibi, eski Osmanlı, bu Devlet anlayışını, önce fütihat, sonra da mirasyedi politikası üzerine inşa ederken, İttihatçı kalıntısı cumhuriyetçi Osmanlılar, artık başka çıkar yol kalmadığı için, üretmek varoluşu esas almışlardı. **Bu yüzden de, başlangıçta arada yapısal bir fark olmadığı halde, kendini üretme süreci içinde “Cumhuriyet”, sistemin -kendi kendisinin- diyalektik inkârını yaratabilecek bir sivil toplumu oluşturma şansına sahip oldu...**

Önce, “batılılaşma” adımları hızlandırılarak, yeni tipten devşirme sistemi yoluyla asker-sivil devletçi-bürokrat bir “burjuva” tabaka yetiştirildi! (ben bunlara “Devletin burjuvaları” diyorum). Devlete sadık bazı “bürokratlar”-bunlar yeni tipten devşirme bürokratlarıdır-desteklenerek bunların “burjuvalaşması”nın yolu açıldı. **Ama, bütün bunlar yapılırken, zorunlu olarak, piyasa-pazar ekonomisinin yolu da açılmış oluyordu. Toprakların ve üretim araçlarının büyük bir çoğunluğu Devlete ait olsa da, en azından prensip olarak, bireylerin de özel mülkiyete sahip olabilecekleri kabul edilmişti. Piyasa ve pazar üzerinde Devletin kontrolü esastı, ama üretim ve ticaret geliştikçe, Devletten bağımsız olarak üreten ve pazara gidip bunları satmak isteyen insanların sayısı da artmaya başladı. Ve bu insanlar zamanla, Devletin uyguladığı politikaların daha da büyümek, zenginleşmek yolunda önlerinde bir engel olduğunu düşünmeye başladılar. Mevcut sistemin kendilerine bir yere kadar olanak tanıdığını gördüler. Üretici güçler geliyordu, ama Devletin belirlediği “Devletçi” üretim ilişkileri bunların daha da ileri derecede gelişmesine olanak tanııyordu. İşte, Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra, 1950 ye kadar olan o ilk dönemin temel çelişkisi budur...**

CUMHURİYET VE SİVİL TOPLUMUN OLUŞUMU-TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN GELİŞİMİ

Burada çok önemli bir nokta var: Batı'da, Ortaçağ'da sivil toplumun gelişmesi, mevcut yapı içinde otonom “ikinci yapıların” ortaya çıkışıyla birlikte oluyordu. Önce kentler kuruluyor, sonra da bu kentlerin içindeki insanlar “özgür vatandaşlar” haline geliyorlardı. Meslek örgütleri kuruluyor, en önemlisi de, özerk bir kent yönetimi ortaya çıkıyordu. Bu şekilde, başlangıçtan itibaren kurumsal varlığı tanınmış olarak gelişen sivil toplum ve sivil toplum örgütleri kendi varoluş alanlarını geliştirerek güçleniyorlardı. Üretici güçlerin gelişmesi, sivil toplumun örgütsel gücünün gelişmesine paralel olarak gerçekleşiyordu. Bu sürecin-gelişiminin- feodal üretim ilişkileri kabına sığamaz hale gelmesi de, burjuva devriminin temel gerekçesiydi zaten...

Sivil toplumun Cumhuriyet Türkiye'sindeki oluşum süreci ise bambaşkadır. Burada öyle özerk kentler falan yoktur! Osmanlı toprağıdır burası! Osmanlı'nın Devlet örgütü şeması aynen Cumhuriyet Türkiye'si için de geçerlidir. Beylerbeyi'nin yerini vali, sancakbeyi'nin yerini kaymakam almıştır o kadar. Belediyelerin ve belediye başkanlarının ise siyasi hiçbir görevi, yetkisi yoktur. Bunları halk seçer ama, eğer çizmeyi aşarlarsa, bunlar merkez tarafından hemen görevden el çektirilebilirler. Yani öyle, aşağıdan yukarıya doğru örgütsel olarak Devleti kuşatmak falan söz konusu değildir! Herşeyden önce, böyle bir geleneği yoktur bizde

⁵ “İkinci yapılar” kavramı Ş.Mardin'e aittir. Bununla kastedilen “sivil toplum örgütleridir” (ama tabi bizdeki gibi devletçi sahte sivil toplum örgütleri kastedilmiyor burada!)

⁶ “Devlet” kavramını büyük harflerle yazmamın nedeni bu Devlet'in o Devlet olmasındandır!..

“yönetilenlerin”! Aşağıda, yönetilenler arasında, yönetilenlerin içinde, yani toplumun ana rahminde oluşmaya başlayan sivil toplum potansiyeli, elle tutulur, gözle görülür kurumsal maddi bir gerçeklik olarak oluşup gelişmez-gelişemez bizde. Gelişme, bireyler, ya da çevre’ye özgü mahalli güç odakları düzeyinde-etrafında olur. “Eşraf” vb. gibi kurumsal olmayan mahalli güç merkezleri, son tahlilde bireylerdir. Ve öyle olur ki, aşağıdan yukarıya doğru üretim süreci içinde oluşan bu yeni tip bireyleri temel alarak gelişen “dağınık sistem”⁷ potansiyeli, yavaş yavaş kendi bilincini-bilgisini de oluşturmaya başlar ve çevreden merkeze doğru elle tutulup gözle görülmeyen bir basınç oluşturur. Herkes bilir bu basıncın-gücün nereden geldiğini, halkın içinde oluşan potansiyelin herkes farkındadır, ama son ana kadar bunun adı konmaz, konamaz. Bu potansiyel objektif bir gerçek olarak kabul edilmez. Devletle halk arasında bir “ikinci yapının” varlığının kabul edilmesine kimse cesaret edemez! Ancak, bu sivil toplum potansiyeli, zamanla, tıpkı potansiyel olarak gelişen bir bebeğin doğum sancısı gibi, bütün toplumsal varlığı-organizmayı etkilemeye başladığı zaman, Yönetenlerin içinden bir kısım insanlar “Devleti bu sancılı zor durumdan kurtarmanın” bilinçaltı güdüsüyle bu potansiyelle sahip çıkarak ona baş olurlar (Demokrat Parti’yi kuranlar Halk Partisi’nin içinden çıkarlar). Aşağıdan yukarıya oluşan sivil toplum potansiyeli-gövdesi de son derece pragmatik bir biçimde bunu içine sindirir. Mevcut yapı içinde, adı konulmamış yeni bir toplumsal uzlaşma oluşur. Amaç “bağcıyı dövmek değil, üzümü yemektir”!...

Nedir bu şimdi? Üretici güçler geliyor, Devletin temsil ettiği mevcut “Devletçi” üretim ilişkilerinin içine sığamaz hale geliyor ve sonra da, Türkiye’ye özgü yöntemlerle, Devletin esas yapısı değiştirilmeden, mevcut yapının içine yeni unsurlar ilave edilerek bir ileri adım atılmış oluyor. Sistemin kendi iç evrimi sürecini bir bütün olarak ele alırsak, bu bir reformdur. Çünkü asıl yapı değişmiyor. Ama, sistemin içinde bulunduğu aşama, tek başına ele alındığı zaman da bu bir devrimdir. Neden bir devrimdir (ben buna “zamana yayılarak gelişen burjuva devrimi süreci” diyorum)? Çünkü, sıkışan üretici güçlerin gelişme alanını açmaktadır da ondan. Aşağıdan yukarıya doğru gelişen sivil toplum, Anadolu Burjuvazisi artık mevcut Devletin yeni ortağıdır. “Çevre”, Devlete-iktidara ortak olmaktadır ilk kez. Yönetenlerin, yönetici sınıfın ve Devlet gücünün ikiye ayrılması olayıdır bu. “Devletin asıl sahiplerinin”, halkın seçtiği iktidarla yönetimi paylaşması olayıdır. “Devlet”, kendine zıt-can düşmanı bir iktidarla birlikte varolmayı kabul etmek zorunda kalır. 1950’yle birlikte yeni bir dönem başlar Türkiye’de⁸.

BÜTÜN BUNLAR SİZE HAYAL GİBİ Mİ GELİYOR!...

O zaman gene Toynbee’yi dinleyelim: “Osmanlı İmparatorluğu üç belirgin miras devraldı. O, Müslüman Arap İmparatorluğu’nun varisi olduğu gibi, Hristiyan Roma İmparatorluğu’nun da varisiydi ve Avrasya bozkırlarından küçük bir göçebe topluluk tarafından kurulmuştu. Osmanlı İmparatorluğu’nun bu göçebe kurucuları, mülteci idiler. Bunlar, onüçüncü asırda Moğol patlamasıyla bozkırdan sürülüp ecnebi tarlalar ve şehirler dünyasına atılmışlardı. Bu, doğup büyüdükleri muhitler olan bozkırlardan arka arkaya çevredeki yerleşik topluluklara akın eden göçebe patlamaları içinde en şiddetlisiydi. Osman’ın babası Ertuğrul ve adamları, Moğol göçebelerinin pek çok kurbanından sadece bir kısmını teşkil ediyordu. Osmanlılar yeni bir ekonomik ve sosyal çevrede yeni bir hayata başlamak zorunda kaldılar; fakat beraberlerinde, yörüklerin hayatından miras kalma kurumları ve adetleri de getirdiler ve bunları karşılaştıkları yeni durumlara tatbik ettiler”...

“Osmanlı İmparatorluğu’nun Roma’dan devraldığı miras ise çok daha önemliydi. Daha önce savaşlarla harap olmuş bir bölgede barış ve birliği sağlamış olan diğer imparatorluklar- mesela Çin İmparatorluğu-gibi, **Roma İmparatorluğu da, tamiri imkansız gözükün**

⁷ “Dağınık Sistem” konusunu 4. Çalışma’da ele almıştık, www.aktolga.de

⁸ Bu konuda daha geniş açıklamalar için bak “Bilişsel Tarih ve Toplum Bilimlerinin Esasları-İlkel Komünal toplumdaki Bilgi Toplumuna ve Türkiye” 5. Çalışma www.aktolga.de

çöküntülerden sonra tekrar hayata dönme konusunda kayda değer bir kabiliyet sergiliyordu. Üçüncü asırda bir çöküş ve bir diriliş yaşadı. Yakınoğuda da yedinci yüzyılda ikinci bir çöküş ve diriliş geçirdi; onbirinci asırda bir üçüncüsü, onüçüncü asırda da bir dördüncüsünü yaşadı. Ne var ki, Roma İmparatorluğu her seferinde tekrar dirilmiş olsa da, yine her seferinde, eski gücünden ve topraklarından bir kısmını kaybetmekten kurtulamadı. Onüçüncü asırdaki diriliş ise, en zayıfıydı. 1182-1204'teki çöküşünden onbeşinci yüzyıl ortalarında son kalıntılarının (İstanbul, Peloponez yarımadası, Trabzon) Osmanlılar tarafından ilhakına kadar Doğu Roma İmparatorluğu artık güçsüzdü. Eski müstemlekeleri parça parça olmuş ve anarşi içine düşmüştü ki, bu durum, ondördüncü ve onbeşinci yüzyıllarda onların Osmanlılar tarafından tekrar toparlanmalarına kadar devam etti”...

“Osmanlı İmparatorluğu’nu, Roma İmparatorluğu’nun Yakın ve Ortadoğu’daki beşinci dirilişi olarak almak; İmparator XI. Konstantin’in İstanbul’u Fatih Sultan Mehmed’in eline düşmekten kurtarmak için beyhude çabalarken hayatını kaybettiği 1453 yılını da Roma İmparatorluğu’nun sona eriş tarihi olarak görmemek, tarih açısından daha aydınlatıcı olacaktır... Bu bir kelime oyunu değildir. Osmanlılar, önce kendi imparatorluklarını kurup sonra da onu tekrar tekrar diriltmek şeklindeki bir uygulamayı Romalılardan miras olarak almışlardır ve bu manâda Osmanlı İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu’nun halefidir... Osmanlı Devleti Roma İmparatorluğu’nun Yakın ve Ortadoğu’daki beşinci dirilişiydi”...

Ya peki Cumhuriyet ne idi?..Bu konuda Toynbee ile aynı görüşte değilim ben!... O, Vahdettin’le birlikte Osmanlının sona erdiğini düşünüyor!...

DEVŞİRME SİSTEMİ VE POZİTİVİZM..

Önce pozitivizm nedir onu görelim⁹:

Hangi biçim altında olursa olsun (yani, ister idealist ya da materyalist felsefi bir zeminden kaynaklansın, ister burjuva ya da işçi sınıfı ideolojisine yamanmış olsun), her durumda, pozitivizmin özü, toplumsal gelişmenin yasal temeli olduğuna inanılan belirli bilgi kalıplarına dayanılarak toplumsal mühendislik faaliyeti yoluyla varolan sistemi korumaya-muhafaza etmeye-veya restore etmeye- yöneliktir. Bu ifade o kadar doğrudur ki, onun, bir toplumu “toplumsal yasalar” adı verilen belirli bilgilere göre yukardan aşağıya doğru “değiştirerek” “yeni bir toplum” (örneğin “sosyalist bir toplum”, ya da, bizim İttihatçıların, Kemalistlerin yapmaya çalıştıkları gibi kapitalist bir toplum) yaratmak çabası bile mevcut sistemin sınırları içinde gerçekleştirilen onu restore etmeye yönelik bir mühendislik faaliyetinden ibarettir. Mantık şudur:

Eğer toplumsal gelişme sürecinin daha ileri basamaklarında bulunan toplumları inceleyerek bunların gelişme yasalarını bulabilirsek, o zaman, bu bilgiler aracılığıyla, gelişme sürecinin daha alt basamaklarında bulunan toplumları (onların da aynı uzun ve zahmetli yollardan geçerek kendi kendilerine aynı aşamalara gelmelerini beklemeden) yukardan müdahale ederek kısa yoldan aynı seviyelere getirebiliriz. İşte, “toplum mühendisliği” de denilen bütün o pozitivist “devrim anlayışlarının” özü budur. Dikkat edilirse, burada söz konusu olan, sadece, başka toplumların deneyimlerinden yararlanmak değildir, buralardan elde edilecek bilgiler aracılığıyla, tıpkı bir kompüterin bilgi temelini değiştirir gibi toplumun tarihsel olarak oluşmuş olan bilgi temelini (“devrimci bir müdahaleyle”) değiştirerek ona yeni bir kimlik kazandırmaktır!...

Herşey bir yana, bakın böyle birşey maddi olarak neden mümkün değildir:

⁹ Pozitivizm Nedir, www.aktolga.de 8.Calışma

İnsan beyni informasyonları sinaps adı verilen belirli nöronal yapılar aracılığıyla kayıt altında tutabiliyor. Yeni informasyonlar ise, ancak varolan sinapsların üzerine yeni ekler-ilave sinapslar- oluşturarak mümkün oluyor. Yani siz istesene de, öyle hiç yoktan bir anda “tamamen yeni” sinapslar oluşturamazsınız! “Yeni” (yeni bir sinaps), daima, eskiden beri varolanla bağlantısı içinde, onun üzerine inşa edilerek meydana geliyor. Yani öyle, çıkar eski sinapsları, koy onların yerine yenilerini diye birşey mümkün değildir!¹⁰ İşte bütün mesele burada! Pozitivizm ve onun felsefi temelleri burada çuvallıyor. İnsanı bir makine-kompüter¹¹ olarak gören zihniyet burada iflas ediyor. Bütün o, beynini dışardan ithal ettiği ansiklopedik bilgilerle dolduran pozitivist toplum mühendisi “devrimcileri” içinde yaşadıkları topluma yabancılaştıran, düşüncelerinin toplumda maddi bir karşılığı olmadığı için onları birer turist haline dönüştüren diyalektiğin özü budur..

Peki, pozitivizm adı verilen bu virüs bize nasıl girdi-bulaştı?

Çevre faktörünün değişmesine bağlı olarak (Amerika'nın ve ateşli silahların keşfi, bunun Avrupa ve Osmanlı dünyasına olan etkileri, yeni ticaret yollarının bulunuşu ve buna benzer daha birçok etken..). 16.yy'ın ortalarından itibaren Osmanlı'nın bütün yaptığı, yaşamı devam ettirme mücadelesinde değişen bu çevreye uyum sağlayabilme çabasından ibarettir. Ta o Kanuni döneminden itibaren, merkezi yapısını ayakta tutabilmek için Celali'lere karşı verdiği mücadeleden, II.Mahmut'un yeniçerileri ve Eşraf-Ayan adı verilen Müslüman mahalli liderleri yok etmesine kadar bütün yapılanların özü, bu çevreye uyum çabasıdır. Ama sonunda iş öyle bir yere gelip dayanır ki, elde olanı koruyarak çevreye uyum sağlayabilmenin (ya da, çevreye uyum sağlayarak elde olanı koruyabilmenin) yolunun sistemi yeniden organize etmekten geçtiğini anlar Osmanlı...

Peki, “bütün bunların nedeni hep o ‘üst akıl’ dır” diyerek Osmanlı’yı yani kendimizi temize çıkarabilir miyiz!?...

“Üst akıl” müst akıl... yok öyle topu taca atıp işin kolayına kaçmak; yık herşeyi başkalarının üstüne, çıkar kendini temize, yok öyle şey!!... Asıl sorun iç dinamiklerde- Devletin “kendini kurtarma” savaşında o “üst akıla” yamanarak onu kendisine rehber edinmesinde yatıyor!...

İşte bütün o Jöntürkleri (ve daha sonra da onların takipçilerini) ortaya çıkaran sürecin mantığı budur. Yani, öyle bir üstün irade ortaya çıkıyorsa, herşeyi o planlayarak toplum mühendisleri falan yetiştirmeye çalışmıyor! Yaşamı devam ettirme mücadelesi içinde sistem-Osmanlı- kendi varlığını koruyabilmek için el yordamıyla kendine çıkış yolu ararken işin yolu buralara varıyor... Osmanlı sistemi, kendi varlığını devam ettirmenin yolunun pozitivist toplum mühendisleri yetiştirerek onların önerilerini uygulamaktan geçtiğine inanıyor!... Tabi sonuç olarak da “denize düşen yılanı sarılmış” oluyor!...

Neden peki pozitivizm? Neden başka birşey değil de pozitivizm?

¹⁰ Eğer, bilme, öğrenme ve kimlik oluşturma süreçlerinin nörobiyolojisini daha yakından ele almak istiyorsanız, bu sitede yer alan 6. Çalışmayı okumanızı öneririm. www.aktolga.de 6.Çalışma

¹¹ Bakın dikkat ederseniz bilgisayar değil de hep kompüter kelimesini kullanıyorum! Çünkü, “bilgisayar” la kompüter aynı şey değildir! Kompüter bilgi falan saymaz, gelen informasyonları değerlendirir-işler o. Ama bizim pozitivist biliminsanlarımız aradaki bu farkı görmezlikten gelerek “bilgisayar” deyip çıkmışlardır işin içinden. Daha başka ne olabilirdi ki, bilgi ile informasyon arasındaki farkı ayırtedemeyen skolastik kafa yapılarıyla buraya kadar gelinebiliyor işte!. Bilgi, dışardan gelen informasyonların değerlendirilip işlenmesiyle oluşturulan üründür. Ama, bir pozitivist için bütün bunlar hiçbir anlam ifade etmez! Onun için zaten okullarda bilgi yerine kafalarımıza hep informasyonları tıktılar ya! Ansiklopedik bilgileri ezberletmeyi öğrenmek diye yutturdular bizlere..

Çok basit! İşin en kestirme, görünen en kolay yolu buydu da ondan! Hani o, “geri kalmışlığın” nedenlerini bulmak, Batı’yı keşfetmek için Batı’ya gönderilen ajanlar vardı ya (Jöntürklerin çoğu da bu amaçla, Batı’ya gönderilen Osmanlı’nın elit tabaka çocuklarıydı), bunlar Paris’e, Londra’ya falan gidipte sokaklarda şık kıyafetli insanları, piyano çalan bayanları vb. görünce “tamam” diyorlardı “bulduk bu işin sırrını”!... “Ancak onlar gibi olmaya çalışarak bu işi başarabiliriz”! Batılılar gibi giyinmek, piyano çalmak, yabancı dil bilmek falan yani!¹² Hele bu ara bir de “modern toplum bilimi” olarak lanse edilen “pozitivist sosyolojiyle” tanışma fırsatını da bulmuşlarsa, “tamam bu iş bitti” havasına giriyorlardı¹³. Öyle, Batı toplumlarının tarihsel gelişme süreciymiş, onlar birkaç yüz yıldır devam eden belirli bir sürecin sonunda o günkü seviyelerine ulaşmışlar... bunlar önemli değildi pozitivist anlayışa göre. “O an’ın içinde varolan gerçeklikten” yola çıkmak yetiyordu pozitivism için!... Eğer, “bütün bilimler içinde en gelişmiş bilim olan sosyoloji bilimine” (bu ifade Comte’un) vakıfsanız (yani, Batı toplumlarının o anın içindeki işleyiş yasalarını biliyorsanız) sahip olacağınız bu bilgileri kullanarak kendi toplumlarınızı da aynı şekilde dizayn edebilirsiniz! İşte size Osmanlı aydınlarının ve Devlet Sınıfı elitlerinin arayışta bulamadıkları devrimci çözüm! Devleti-varolan sistemi kurtarmanın çarelerini arayan Osmanlı elitlerini pozitivism sarılmaya götüren neden budur işte... Yani, Osmanlı aydınları önce pozitivist olupta sonra Devleti kurtarmaya çalışmıyorlar; tersine, Devleti kurtarmak için yola çıkan elitler ne yapılmalı sorusuna cevap ararken pozitivismi de keşfetmiş oluyorlar. Pozitivism bu noktada onlar için bir tür aydınlatıcı rehber-yapılacak işleri meşru kılan yol gösterici- rolünü oynamış oluyor!...

Dikkat ederseniz burada belirleyici iki unsur var. Birincisi, pozitivismin sadece o anın içinde varolanla ilgilenmesi. İkincisi de, toplumsal mühendislik faaliyeti yoluyla “hastayı” iyileştirmenin-onu” kurtarmanın” mümkün olduğunu söylemesi. Yani öyle, toplumsal değişim için süreç içinde ortaya çıkan belirli bir sivil toplumu falan gerekli görmüyordu pozitivist felsefe. Kökeni, niteliği ne olursa olsun, belirli bir anın içinde “değişim” taraftarı olan bir kadronun varlığı yetiyordu ona. Eğer bu insanlar-kültür ihtilalcisi bu öncü kadro- bütün diğer silahlar içinde “en güçlü silah” olan “bilimi” de ellerine almışlarsa, o zaman bunların yapamayacakları hiçbirşey kalmıyordu geride.

Çok açık değil mi, ortada değişimi gerçekleştirecek bir sivil toplum falan yoksa ve amaç sadece varolan sistemi kurtarmaksa, kim isterdi bunu en çok, “Devletin sahibi” olan o elitler değil mi! Olay bu kadar basittir!...

Ama bütün bunlar madalyonun bir yüzünde yazan şeylerdi (!); madalyonun öteki yanında ise, bugün “üst akıl” olarak ifade edilmeye çalışılan gelişmiş batılı ülkelerin 20-yy kalıntısı “Oryantalizm” anlayışı yatıyordu!... Yani, bir yanda Devlet kurtarıcı elitler, diğer yanda ise “Oryantalizm”in yol göstericiliği altında onları kanatları altına alan gelişmiş batılı ülkeler... İşte, Tencerenin yuvarlanarak kapağını nasıl bulduğunun özeti budur!!... Alan memnundu satan memnundu! Satan da (Batı’lı ülkeler de) memnundu, çünkü kültür ihtilali anlamına gelecek bu türden bir değişim, herşeyden önce, Batı kültürünü benimsemiş yerli bir kadronun yetişmesi anlamına gelecekti. Yani öyle Hindistan’da falan olduğu gibi dışardan ithal edilen sömürgeci kadrolara gerek kalmayacaktı! Hani derler ya, “Osmanlı hiçbir zaman sömürge olmamıştır” diye! Osmanlı, kendi ordusunun işgali altında, “baticı-devrimci” denilen yeni tipten devşirme sömürge kadrolarının yönetiminde yeni bir sürece giriyordu... (Daha sonra olan bütün o darbelerin falan- darbe tekniği açısından- Osmanlı’daki kapıkulu ayaklanmalarıyla arasında ne fark vardı ki!...)

¹² İki yüz yıldan fazla bu türden hayallerle avundu Osmanlı..O “Lale Devri”ni falan düşünün, o Sadabat’ları falan!!

¹³ 4 Şubat 1853’te August Comte’un Mustafa Reşit Paşa’ya yazdığı mektup ne kadar ilginç! (Dipnot s.77). Ayrıca, bu konuda, gene aynı dergide yayınlanan, Mutlu Dursun’un “Pozitivist Milliyetçilik ve Ahmet Rıza Bey” makalesini okumanızı da öneririm..

Dikkat edersiniz bütün bu süreç boyunca asıl hedef hiç değişmiyor. Bu, her aşamada hep “Devleti kurtarmak” olmuştur. “Batılılaşmak”, bu hedefe ulaşma açısından sadece bir stratejiden ibarettir. Jöntürkler vb. ise bu stratejik hedefe ulaşmak için yaratılan araçlar- operatör unsurlar oluyordu!...

Ama Osmanlı’da “devleti kurtarma” hedefine yönelik strateji sadece bir tane değil ki!...

Devletin içinde bir kanat da “hayır” diyordu, “Devleti kurtarmanın” yolu “İslami altın nesiller” yetiştirmekten geçiyor!... Ve onlar da tıpkı öteki “baticılar” gibi bu stratejiye uygun araçlar-operatör unsurlar-“kadrolar”- yetiştirmeye koyulurlar!...

İşte bugün gün ışığına çıkan o FETÖ örgütünün varoluş gerekçesi de budur!... “Devletin asıl sahibi siz değilsiniz biziz” diyor bunlar da! Ve de diyorlar ki, “Devleti kurtarmanın” yolu “İslami altın nesiller” yetiştirmekten geçiyor!...

Nasıl ki ötekiler Batı kültürünü-bilgi temelini- esas alarak pozitivist bir dünya görüşü geliştirmişlerse, bunlar da özünde gene aynı yolun yolcusu idiler!... Yani bunların da hedefi gene aynı “Devleti kurtarmak” idi. Ancak bunlar, bu işe uygun bilgi temelini “İslam” olduğuna inandıkları için hedefe-Devleti kurtarma hedefine-ulaşmanın yolunun “İslami altın nesiller” yetiştirmekten geçtiğini söylüyorlar!...(Sanki, “sosyalist bir toplum” yaratmak için yola koyulduğunu söyleyenler daha mı farklı?... Onlar da gene özünde pozitivist dünya görüşüne dayanmıyorlar mı?... Amaca ulaşmak için yapılan o “ideolojik eğitim” çalışmaları, bu çalışmaların ürünü olarak yetişen o “profesyonel devrimci” kadrolar nedir ki?...)

Dikkat ederseniz hep iki yol var ortada: Birincisi, tarihsel toplumsal gelişmenin aşağıdan yukarıya doğru olan doğal yolu. Diğeri ise, yukarıdan aşağıya müdahale yoluyla toplumu değiştirmenin-toplum mühendisliğinin-yolu!... Olay budur...

TOPLUM MÜHENDİSLERİNİN YOLUYLA „ORYANTALİZM“ NASIL KESİŞİYOR?...

Osmanlı’nın “devrimci” elitlerinin pozitvizmi keşfiyle Batı’lı emperyalist ülkelerin kültür ihracının- “Oryantalizmin”- birbirine paralel olarak gelişmesi ne kadar ilginç değil mi!¹⁴

“Batılı ülkeler”denilen ülkeler Osmanlı’ya göre toplumsal gelişme basamağının daha üst seviyelerinde olan kapitalist ülkelerdi. E, bu ülkelerde yetişen bilimadamları bu gelişmenin hangi toplumsal yasalara göre olduğunu da bulup çıkarmışlardı ortaya. O halde, Osmanlı aydınlarına düşen, tıpkı doğa bilimlerinde olduğu gibi bu bilgilere sahip çıkararak-bunları kullanmak, yapılacak toplum mühendisliği faaliyetiyle içinde yaşadıkları toplumu değiştirerek, “muasır medeniyet seviyesine çıkarmak” oluyordu! Hem sonra, ne demekti, “hayatta en hakiki mürşit ilim değil mi” idi!...

¹⁴ Emperyalizmi bize hep “sermaye ihracı” olarak öğrettiler. Halbuki emperyalizm daha çok bir kültür-ideoloji ihracıdır da!.

Peki ne yapılmalıydı bu durumda? Önce, içinde yaşadığın o “geri kalmış” toplumun bilgi temeli-yani kültürü-değiştirilmeliydi!... Çünkü, başka türlü “istenilen sonuçları” üreten bir sistem haline getirilemezdi o!... Geri kalmışlık bir sonuç idiye eğer, bunun nedeni sistemin sahip olduğu İslam kültürüne dayalı o geleneksel bilgi temeli olmalıydı. Bunu söküp atıpta bunun yerine Batı kültürüne dayalı bilgi temelini oturtabildin miydi ya bütün mesele kendiliğinden hallolacaktı! Bu durumda bütün yapılacak iş, yukardan aşağıya doğru Devlete bağlı-Devletçi bir kapitalizm yaratarak sistemi Batılılaştırıp modernleştirerek-çağdaşlaştırmaktan ibaretti!

Aynı mantık, aynı dünya görüşü ötekiler-Devletin İslamcı kurtarıcıları-için de geçerlidir... Devleti kurtarmak için tek yol olarak görülen “Batılılaşmanın” yerine “İslam’a dönüş”ü koyun, jöntürklerin yerine de “İslami altın nesiller”i, arada hiçbir farkın kalmadığını görürsünüz!...

Ancak, bu “düşman kardeşler” arasında ortak olan sadece içe yönelik pozitivist duruş değildir! Nasıl ki “batıcıların” yolu kaçınılmaz olarak oryantalizmle kesişiyorsa, aynı şekilde “islamcı” pozitivistlerin yolu da gene oryantalizmle kesişmektedir! Nedeni açık: Yukarıda dedik ki, toplumsal tarihsel gelişme süreci içinde iki yol ortaya çıkıyor. Aşağıdan yukarıya doğal gelişme yolu ve bir de toplumu istenilen kalıba sokmak için yukarıdan aşağıya doğru çeşitli biçimlerde buna müdahale yolu-yolları... İşte bütün o toplum mühendisliği faaliyetlerini oryantalizmle buluşturan temel budur... Ortak amaca karşı ittifak zeminidir... İçerden ve dışardan toplumun kendisi olarak gelişmesini ilerlemesini engelleyerek süreci kendi çıkarlarıyla bağdaşır hale getirme dinamiğidir...

İşte, son iki yüz yıldır (daha öncesini bir yana bırakıyorum) yaşadığımız işkencenin mantığı!... Görüyorsunuz, başımıza ne gelmişse-geliyorsa- bütün bunlar hep o “Devleti kurtarmak” için gelmiş-geliyor!!...

PEKİ O ZAMAN NE YAPMALI..

Çok basit! Madem ki Türkiye gerçeği budur, yani, yaşanan süreç kalıcı sonuçlar üreterek bir kere yaşanılmıştır ve toplumsal yaşam sürecini geriye döndürme olanağı yoktur, sonuç olarak bugün Türkiye’de iki Türkiye vardır, o halde, bu ülkede kim ne yapacaksa, ne edecekse bunu-bu gerçeği- hesaba katarak yapmak zorundadır. Yani öyle, herkesi kendine benzeterek-batıcı, ya da islamcı- homojen-tek tip insanlardan oluşan bir Türkiye yaratma sevdasından vazgeçilmelidir. Kim ki bu yola girerse o kaybeder. Osmanlı artığı yönetici elitler, “asker sivil aydın” kadrolarından, 12 Eylülcülerine, şimdilerde de FETÖ’cülere kadar bütün fraksiyonlarıyla denediler bunu ve kaybettiler; şu anki direnişlerinin-ve hayal kırıklıklarının- temelinde kaybettikleri o eski mevzileri yeniden ele geçirme hayalleri yatıyor!...

Ancak şimdi (halâ!) Anadolu burjuvalarının önünde duran tehlike de özünde gene budur!... Ötekilerin “batıcı, Batı kültürüyle yoğrulmuş çağdaş insan” yetiştirme çabalarının işi nereye vardırıldığını gördük! Ortaya bir sürü, değişik türden “sağcı ve solcu” “M.Kemal’in askerleri” çıktı!... Bunlara FETÖ’nün “askerleri”ni de ilave edin!... Buralardan bir yere varılamayacağını, toplumsal yaşamı geriye döndürmenin mümkün olmadığını artık herkes görmeli!...

Ama çözüm, bütün bunlara karşı reaksiyon olarak yeni tipten AK “Troller” yetiştirmek değildir!!... (ya da, öyle değil de böyle “islami-milliyetçi nesiller” yetiştirmek değildir!!)... İnsanların üzerinden Devletin

eli çekilsin yeter!... Bir ideolojinin yerine başka bir ideolojiyi geçirme yoluna girilmesin yeter!... Amacın, bilgi üreten nesiller yetiştirmek olduğu unutulmadan, demokratik tartışma yoluyla, 21.yy'ın ruhuna uygun çözüm yollarını bulmaya çalışalım yeter!... Bu konuda benim önerilerim ortada: <http://www.aktolga.de/z4.pdf>

Bırakınız, önce herkes kendi kültürünü, kendi yaşam bilgilerini istediği gibi hayata geçirsin. Toplumsal etkileşme ve sentez özgür ilişki ortamında bireyler bazında ortaya çıkacaktır. Kimse bu toplumu siyah ya da beyaz yapamaz. Yeni Türkiye çok kültürlü melez insanların ülkesi olacaktır!...